

V
A
C

Bescherming persoonlijke levenssfeer

Datum: 24 oktober 2023

Referentienr.: 2023.19972-13

Onderwerp: F-35-onderdelen Israël – besluit over algemene vergunning NL009

Reactie M:

Internationale en diplomatieke belangen

+++

Instructie (Niet akkoord)

- Graag eventuele aanpassingen geel arceren in de nieuwe versie.
- Indien M aanvullende vragen heeft, dient de beantwoording daarvan op separaat A4 te worden aangeleverd. Dit kan in Foxy worden gehangen en dient in hard copy aangeleverd te worden bij het M-secretariaat samen met het aangepaste stuk/nota.
- Wanneer stukken opnieuw worden aangeleverd, graag ook een kopie van het originele stuk met het commentaar van M bijvoegen.

Handwritten signature

Nota bevat informatie die niet openbaar gemaakt kan worden:

NEE JA, ONDER BETREFFEND KOPJE JA, VERSPREID OVER NOTA JA, GEHEEL

TER BESLISSING

Datum

19 oktober 2023

Onze Referentie

Min-BuZa.2023.19972-13

Opgesteld door

Bescherming persoonlijke levenssfeer

Aan
Van
Via
Afgestemd met

R en M

Bescherming persoonlijke levenssfeer

Internationale en diplomatieke belangen

Internationale en diplomatieke belangen

nota

F-35-onderdelen Israël - besluit over algemene vergunning NL009

Internationale en diplomatieke belangen

Aanleiding

- In Woensdrecht is het *European Regional Warehouse* van het F-35-programma gevestigd van waaruit goederen aan Europese F-35 gebruikers, waaronder Israël, worden gestuurd t.b.v. onderhoud van deze gevechtsvliegtuigen;
- Er zijn berichten dat Israël binnenkort (mogelijk nog in oktober) goederen t.b.v. onderhoud voor de F-35 komt ophalen met een militair transportvliegtuig;
- Dergelijke transacties vanuit Woensdrecht vinden plaats zonder tussenkomst van BZ omdat een Algemene Vergunning van toepassing is. Wel heeft R de bevoegdheid om gebruik van de Algemene Vergunning te beperken op basis van 'geïntegreerde buitenlandpolitieke- of veiligheidsafwegingen';
- De Douane informeerde BZ over de aanstaande levering aan Israël naar aanleiding van de ontwikkelingen in Israël en Gaza, met de vraag of R gebruik gaat maken van deze bevoegdheid.

Internationale en diplomatieke belangen

Geadviseerd besluit

M: Uw akkoord met onderstaand geadviseerd besluit aan R.

R: U wordt gevraagd een keuze te maken tussen twee opties:

Optie A: Geen gebruik maken van de ministeriële bevoegdheid om in te grijpen in de gebruikelijke procedure, waardoor de levering van Amerikaanse goederen vanuit NL aan Israël t.b.v. onderhoud aan F-35-gevechtsvliegtuigen kan plaatsvinden.

Optie B: Wel gebruik maken van de bevoegdheid met als doel om levering van Amerikaanse F-35-goederen vanuit NL aan Israël te stoppen.

DVB adviseert om te kiezen voor optie A.

NB:

DJZ merkt op dat optie A het risico kent dat geen uitvoering wordt gegeven aan het EU-wapenexportcontrolebeleid terwijl een duidelijk risico bestaat dat ernstige schendingen van het humanitair oorlogsrecht plaatsvinden als gevolg van het gebruik van de goederen;

Internationale en diplomatieke belangen

Internationale en diplomatieke belangen

Kernpunten

De Algemene Vergunning bepaalt in artikel 8 dat R de reikwijdte van de Algemene Vergunning kan beperken indien "geïntegreerde buitenlandpolitieke- of veiligheidsafwegingen zich verzetten tegen voortgezet gebruik van de Algemene Vergunning NL009". Dit vergt een weging van naast elkaar bestaande belangen. Hieronder worden de belangrijkste elementen bij deze afwegingen weergegeven:

Datum

19 oktober 2023

Onze Referentie

Min-BuZa.2023.19972-13

Optie A: geen gebruik maken van de ministeriële bevoegdheid uit Artikel 8

- **Relatie F-35-inzet en humanitair oorlogsrecht:** Gezien het huidige gewapend conflict, met grootschalige bombardementen op Gaza met groot verlies onder de burgerbevolking, is sprake van een (duidelijk) risico dat de F-35-onderdelen middels de instandhouding van gevechtsvliegtuigen een bijdrage leveren aan ernstige schendingen van het humanitair oorlogsrecht door Israël;
- Bij een individuele vergunningsaanvraag zou (op grond van het EU Gemeenschappelijk Standpunt inzake wapenexportcontrole) getoetst worden of een 'duidelijk risico [bestaat] dat de goederen gebruikt worden bij het begaan van ernstige schendingen van het internationaal humanitair recht'. Op basis van huidige informatie over de Israëlische F-35-inzet kan niet worden vastgesteld dat de F-35's bij ernstige schendingen van het humanitair oorlogsrecht zijn betrokken. DJZ is echter van mening dat voldoende informatie beschikbaar is om tot de conclusie te komen dat daarop een 'duidelijk risico' bestaat (gelet op luchtaanvallen die zijn uitgevoerd sinds 7 oktober 2023);
- Er zijn verschillende rapporten van NGO's en rapporten van de diverse *Commissions of Inquiry (CoI)* van de VN MRR naar het militair optreden van Israël, maar ook Hamas, o.a. tijdens de Gaza-oorlog van 2014 en 2021 en de protesten in Gaza in 2018. Die rapporten wijzen op schendingen van humanitair oorlogsrecht en mensenrechten door zowel Israël als Hamas. VN-onderzoeken naar gebeurtenissen van 2021 zijn nog niet afgerond;
- Israël heeft in 2021 F-35's boven Gaza ingezet, hoewel niet duidelijk is of daarbij het humanitair oorlogsrecht is geschonden; Internationale en diplomatieke belangen

Internationale en diplomatieke belangen

- **Recht op zelfverdediging en de F-35:** Israël heeft het recht om zichzelf te verdedigen en/of zijn burgers te beschermen in overeenstemming met het internationaal recht. Deze positie draagt NL samen met internationale partners uit naar Israël. Voor Israël is de beschikking over de F-35 cruciaal voor een breed scala aan veiligheidsbelangen, in het bijzonder de relatie met Iran. Gezien het risico op regionale escalatie neemt dit belang toe;
- **Samenwerking binnen F-35-programma:** Daarnaast zou dit ingrijpen naar verwachting schadelijk zijn voor de relatie met internationale partners in het F-35-programma, specifiek de VS en Israël. Internationale en diplomatieke belangen

Internationale en diplomatieke belangen

- **F-35-warehouse in Woensdrecht:** Het ingrijpen in de samenwerking onder het F-35-programma zal disruptief zijn voor de bredere logistieke keten van het F-35-programma. Het *European Regional Warehouse* in Woensdrecht is als enige F-35-opslag in Europa immers een kritieke schakel in de logistieke keten van deze hoogtechnologische wapensystemen. Dergelijk ingrijpen zou daarnaast naar verwachting gevolgen hebben voor de reputatie van dit logistieke centrum in Nederland dat onderdeel is van de Nederlandse businesscase rondom de F-35-aanschaf;
- In deze optie A weegt u de feiten zo dat de geïntegreerde buitenlandpolitieke- en veiligheidsafwegingen, ondanks het (duidelijk) risico op inzet in strijd met het humanitair oorlogsrecht, niet zodanig zijn dat u dient in te grijpen bij deze levering;
- Bij optie A kunt u de oproep aan Israël herhalen zich te houden aan het humanitair oorlogsrecht. Daarbij kunt u aangeven het gebruik van de F-35 door Israël te blijven monitoren, omdat u bij gewijzigde omstandigheden tot een andere weging van de genoemde afwegingen kunt komen.

Optie B: wel gebruik maken van de ministeriële bevoegdheid uit Artikel 8

- U kunt de bovengenoemde feiten ook zo wegen dat de feiten wel dusdanig zijn dat de geïntegreerde buitenlandpolitieke- en veiligheidsafwegingen zich verzetten tegen het voortgezet gebruik voor leveringen aan Israël.
- In dit geval vindt u het (duidelijke) risico dat F-35's worden ingezet bij ernstige schendingen van het humanitair oorlogsrecht zwaarder wegen dan de andere hierboven beschreven elementen;
- Indien u gebruik maakt van deze bevoegdheid, dienen bedrijven ook voor transacties onder het F-35-programma bij de Douane een individuele vergunningsaanvraag in te dienen indien de goederen naar Israël gaan;

- Indien u besluit te kiezen voor optie B zal een vergunningsaanvraag vervolgens getoetst worden aan de acht criteria van het exportcontrolebeleid. Voor een afwijzing dient te worden beargumenteerd dat er een 'duidelijk risico [bestaat] dat de goederen (F-35's) worden ingezet bij ernstige schendingen van het humanitair oorlogsrecht'. In de visie van DJZ is thans sprake van dit duidelijke risico;
- Een dergelijk besluit is alleen verstandig indien de intentie is om de vergunning vervolgens te weigeren. Het ingrijpen in de gebruikelijke procedure om vervolgens de individuele transacties alsnog goed te keuren levert enkel logistieke vertraging en onnodige diplomatieke schade op;
- Het tijdelijk uitzonderen van Israël wordt ongewenst geacht, omdat deze tijdelijkheid impliceert dat na verloop van tijd kan worden gesteld dat deze risico's niet langer bestaan. Dit wordt gezien de volatiele situatie in de regio onwaarschijnlijk geacht.

Toelichting

Datum

19 oktober 2023

Onze Referentie

Min-BuZa.2023.19972-13

Werking Algemene Vergunning NL009

- Sinds 2016 bestaat er een Algemene Vergunning (NL009) voor levering van militaire goederen in het kader van het F-35-programma om zo uitwisseling van onderdelen binnen de F-35 *trusted community* efficiënt te laten verlopen;
- Door de Algemene Vergunning hebben geregistreerde bedrijven niet langer specifieke toestemming nodig van de Douane voorafgaand aan een exporttransactie. Bedrijven rapporteren enkel achteraf over de gerealiseerde export. Dit betekent onder meer dat aangesloten bedrijven F-35-onderdelen kunnen uitvoeren van Nederland naar Israël;
- Artikel 8 van de Algemene Vergunning NL009 bepaalt dat R te allen tijde kan bepalen dat gebruikers niet langer gebruik mogen maken van de algemene vergunning (incl. voor bepaalde landen) indien buitenlandpolitieke- of veiligheidsafwegingen zich verzetten tegen voortgezet gebruik van de Algemene Vergunning NL009;

Internationale en diplomatieke belangen

Vertrouwelijk verstrekte bedrijfsinformatie

- Er zijn geen nadere bepalingen over deze ministeriële bevoegdheid, en deze is tot dusverre nog nooit gebruikt.

Bij inroepen Artikel 8: onderbouwen van duidelijk risico voor afwijzing

- Indien u gebruik maakt van de bevoegdheid uit Artikel 8, dienen gebruikers van de algemene vergunning een individuele vergunning aan te vragen voor de uitvoer van goederen naar Israël;
- Een afwijzing van een individuele exportvergunning is mogelijk indien wordt onderbouwd dat er sprake is van een negatief besluit op basis van criterium 2 (eerbiediging mensenrechten en naleving internationaal humanitair recht). Dit besluit kan genomen worden "*indien er een duidelijk risico bestaat dat de uit te voeren militaire goederen gebruikt worden bij het begaan van ernstige schendingen van het internationaal humanitair recht.*";
- In de praktijk van de wapenexportcontrole is er sprake van een duidelijk risico wanneer een duidelijk verband bestaat tussen de goederen uit een transactie (in dit geval F-35's) en de geconstateerde zorgpunten. Een dergelijke risico-inschatting wordt voorafgaand aan de transactie gemaakt, op basis van de beschikbare informatie. Het volstaat in de regel niet als er slechts een verband bestaat tussen de eindgebruiker (de Israëlische luchtmacht) en de geconstateerde zorgpunten.

European Regional Warehouse F-35 in Woensdrecht

- In Woensdrecht is het *European Regional Warehouse* gevestigd, een van de drie logistieke hubs van het F-35-programma (naast de VS en Australië). Hier liggen hoogtechnologische onderdelen opgeslagen voor Europese landen (incl.

Israël) van het F-35-programma. Tijdens de opslag zijn de onderdelen eigendom van de Amerikaanse overheid;

- Om te zorgen dat landen hun F-35-vloot operationeel houden, en kunnen voldoen aan de contractuele verplichtingen uit het F-35-programma (bijv. wat betreft *readiness*) is het van belang dat landen snel vervangende onderdelen kunnen ophalen;
- De Nederlandse overheid heeft een belangrijke rol gespeeld in het verkrijgen van dit logistieke centrum voor de F-35 en heeft de tender onder het F-35-programma voor het opzetten van dit centrum gewonnen. Deze regionale distributie-hub is met behulp van investeringen (totaal 5 miljoen euro) van EZK, Defensie en provincie Noord-Brabant tot stand gekomen;
- Het *European Regional Warehouse* in Woensdrecht vormt een onderdeel van de Nederlandse *business case* voor het F-35-programma.

Datum
19 oktober 2023

Onze Referentie
Min-BuZa.2023.19972-13

Vertrouwelijk verstrekte bedrijfsinformatie

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Verspreid over de nota:

- Informatie over diplomatieke implicaties van de geïntegreerde buitenlandpolitieke- en veiligheidsafwegingen.